

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

Відомості про освітню програму, що акредитується

Реєстраційний номер акредитаційної справи	A-19-0007-60
Назва ЗВО (ВСП ЗВО)	Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
ID ОП у ЄДЕБО	25727
Назва ОП, рівень вищої освіти, галузь знань і спеціальність	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, другий (магістерський) рівень вищої освіти, галузь знань 07 Управління та адміністрування, спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Посилання на відомості про самооцінювання ОП	https://kaf-ef.tntu.edu.ua/osvitni-programy-kafedry
Посилання на звіт експертної групи	

Пропозицію розглянуто та схвалено на засіданні галузевої експертної ради:

Назва ГЕР	07 «Управління та адміністрування»
Дата засідання	19.12.2019
№ протоколу	22
Доповідач	Омельченко Наталія Володимирівна

1. Призначення висновку

Цей експертний висновок складений галузевою експертною радою (ГЕР) Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Розгляд акредитаційної справи ГЕР є однією із стадій процедури акредитації, що проводиться Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти відповідно до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 р. № 977, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 8 серпня 2019 р. за № 880/33851.

Експертний висновок ГЕР складається на основі звіту експертної групи, що проводила акредитаційну експертизу, та зауважень ЗВО до нього. Він розглядається на засіданні ГЕР та схвалюється колегіально. Експертний висновок ГЕР разом з іншими матеріалами у подальшому розглядається на засіданні Національного агентства.

2. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку ГЕР, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми:

◇ наявні

◇ виявлення у поданих для акредитації документах недостовірних відомостей;

◇ відмова ЗВО в допуску експертної групи до закладу вищої освіти під час виїзду на місце проведення експертизи, створення закладом вищої освіти перешкод для роботи експертної групи, інші протиправні або недобросовісні дії ЗВО, які унеможливили проведення акредитаційної експертизи;

◇ встановлення на підставі поданих документів та/або під час виїзду до закладу вищої освіти достатніх підстав вважати, що освітній процес за освітньою програмою не здійснюється.

<+> відсутні

Обґрунтування:

Відповідно до частини третьої пункту 4 розділу III Положення “Про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти” затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №977 від 11 липня 2019 року підстави для відмови в акредитації відсутні

3. Підсумки роботи експертної групи та їх оцінка ГЕР

У цьому розділі ГЕР надає оцінку підсумкам роботи експертної групи у контексті встановлених нею рівнів відповідності Критеріям. Якщо ГЕР вважає, що експертна група неправильно оцінила відповідність певному Критерію, вона має належним чином обґрунтувати це.

Критерій	Рівень відповідності (експертна група)	Стислий підсумок аналізу експертної групи	Рівень відповідності (ГЕР)	Обґрунтування зміни рівня відповідності (якщо він відрізняється від визначеного експертною групою)
Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	Рівень В	Конкурентоспроможність даної ОП поряд з вітчизняними та іноземними аналогами, полягає у широкому спектрі можливостей для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня: 1) навчання за програмами подвійних дипломів у ЗВО-партнерах за кордоном; 2) участь у програмах академічної мобільності (зокрема, Еразмус+); 3) проходження практик за кордоном; 4) отримання знань через відвідування лекцій іноземних викладачів або викладачів кафедри, які беруть участь у програмах академічної мобільності (зокрема, Еразмус+), проходять науково-педагогічне стажування у ЗВО-партнерах за кордоном і навпаки; 5) отримання знань англійською мовою (додатково) при вивченні компонент ОП від викладачів (4 НПП кафедри), які отримали сертифікати про рівень володіння нею не нижче В2; 6) отримання фахових консультацій від представників державних органів влади, представників підприємницьких структур тощо, через відвідування/екскурсії відповідних установ і організацій; 7) здійснення науково-дослідної діяльності шляхом співорганізації студентських наукових форумів, участі у Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях; 8)	Рівень В	

		<p>участь у міжнародних освітніх проектах. ОП в цілому узгоджена із якісними характеристиками за підкритеріями 1.1-1.3. Враховуючи певну неузгодженість за підкритерієм 1.4, доцільним є включити в ОП ПРН6 «вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність», що сприятиме покращенню освітньої програми. Освітня діяльність за цією програмою загалом відповідає Критерію 1 з недоліками, що не є суттєвими.</p>		
<p>Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми</p>	<p>Рівень Е</p>	<p>Слабкі сторони даної ОП полягають у невідповідності бланку зазначеному у листі МОН №1/9-239 від 28.04.2017р. та Положенню про порядок розроблення, затвердження, моніторингу та припинення освітніх програм Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя від 01.11.2019 р. Невідповідності навчального плану ОП та порушенню логіки викладання дисциплін, що зазначено підкритерії 2.2. В певних моментах зміст ОП не відповідає предметній області, про що сказано в підкритерії 2.3. Також в ОП не прописано можливість формування індивідуальної траєкторії здобувача, проте під час спілкування з фокус-групою з числа здобувачів вищої освіти було підтверджено, що вони обирають вибіркові дисципліни у відповідності до наведених блоків вибіркового дисциплін в навчальному плані, що вказано в підкритерії 2.4. Практична підготовка не відповідає предметній області ОП, виходячи з цього ставиться під сумнів забезпечення нею ПРН, про що сказано в підкритерії 2.5. З</p>	<p>Рівень Е</p>	

		<p>метою удосконалення ОП вважаємо за доцільне рекомендувати гаранту програми та робочій групі здійснити перегляд ОП в частині забезпечення можливості формування індивідуальної траєкторії навчання здобувачів та її відповідності нормативним документам ЗВО щодо вільного вибору дисциплін. В частині досягнення ПРН посилити ОП освітніми компонентами, що стосуються біржової діяльності. Привести форму ОП у відповідності до бланку, котрий регламентований Листом МОН та внутрішнім положенням. Переглянути логіку викладання певних дисциплін в структурно-логічній схемі. Доопрацювати зміст ОП, щодо відповідності предметній області спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, а також звернути особливу увагу на те, що методичне забезпечення науково-дослідницької та науково-педагогічної практик повинно враховувати специфіку освітніх програм різних спеціальностей за якими здійснюється підготовка на кафедрі економіки та фінансів. Також вважаємо за доцільне рекомендувати гаранту та розробникам ОП більше уваги приділяти завданням для самостійної роботи здобувачів при опануванні визначених ОП освітніх компонент.</p>		
<p>Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання</p>	<p>Рівень В</p>	<p>Забезпечено участь університету у міжнародному рейтингу закладів вищої освіти U-Multirank, що дає змогу інформувати потенційних абітурієнтів про освітні послуги на міжнародному рівні</p>	<p>Рівень В</p>	

<p>езультатів навчання</p>		<p>(https://www.umultirank.org/study-at/ternopil-ivan-puluj-national-technical-university-rankings/). Результати анонімного незалежного анкетування студентів від рейтингової системи U-Multirank використовуються для отримання зворотнього зв'язку, на основі якого розробляються рекомендації для покращення якості надання освітніх послуг. Забезпечено участь університету у міжнародному рейтингу закладів вищої освіти U-Multirank. Портебують остаточного завершення і затвердження правил та процедур визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які будуть доступними для всіх учасників освітнього процесу.</p> <p>ОП в цілому узгоджена із якісними характеристиками за підкритеріями 3.1-3.3. За підкритерієм 3.4 рекомендовано завершити розробку правил та процедури визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Освітня діяльність за цією програмою загалом відповідає Критерію 3 з недоліками, що не є суттєвими.</p>		
<p>Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою</p>	<p>Рівень В</p>	<p>Навчання і викладання за освітньою програмою здійснюється здебільшого з використанням традиційних форм і методів навчання. Наявність силабусів, залучення до процесу навчання професорів з іноземних ЗВО, роботодавців, застосування системи дистанційного навчання Atutor, результатів анонімного незалежного анкетування студентів від рейтингової системи U-Multirank дозволяють отримувати зворотній зв'язок, на основі</p>	<p>Рівень Е</p>	<p>Методичне забезпечення ОП потребує суттєвого доопрацювання. Розроблені силабуси не містять не пов'язані з ОП, не містять відповідного переліку компетентностей та ПРН відображених в ОП. У деяких силабусах пропонується застаріла література (10 і більше років), що не забезпечує оновлення змісту освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик, зокрема, з дисциплін Глобальна</p>

		<p>якого розробляються рекомендації для покращення якості надання освітніх послуг. За інформацією студентів, форми навчання і викладання на ОП відповідають принципам академічної свободи. Для забезпечення якості вищої освіти та відповідності ОП цілям й очікуванням, як здобувачів вищої освіти, так і роботодавців, гарантом та групою розробників ОП, Експертною радою роботодавців спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, на засіданнях кафедри, вченої ради факультету та університету проводиться обговорення змісту ОП на основі моніторингу і оновлення освітніх компонент ОП, що відображаються в навчальних планах (робочих навчальних планах). ОП ПРНЗ забезпечується лише однією ОКЗ. Також ПРН забезпечується вибірковими компонентами ОП. В робочому навчальному плані наявні гуманітарні дисципліни, проте виключено таку освітню складову, як «Іноземна мова фахового спрямування». З метою сприяння досягненню заявлених у ОП цілей та ПРН, дотримання студентоцентрованого підходу та відповідності принципам академічної свободи, рекомендується: використовувати більш ефективні методи навчання для різних освітніх компонент (кейс-стаді, бізнес-симуляції, тренінги, ділові ігри у т.ч., що викладаються фаховою іноземною мовою) для досягнення ПРН; звернути увагу на дотримання кворуму на засіданнях кафедри при обговоренні питань, зокрема</p>	<p>економіка, Інтелектуальна власність, Методологія наукових досліджень, Педагогіка та етика професійної діяльності, Товарна інноваційна політика, тощо. Під час їх розробки необхідно дотримуватися рекомендацій Національного агентства з забезпечення якості освіти. Головним при цьому є студентоорієнтований підхід, який стосується оцінювання результатів діяльності здобувачів вищої освіти за ОК з чітким зазначенням критеріїв оцінювання кожного виду робіт.</p> <p>Потребують перегляду та доопрацювання методичні розробки, які за своїм змістом відповідають предметній області спеціальності 072 Фінанси та частково 073 Менеджмент, так: науково-дослідницька практика містить такі формулювання: «Метою науково-дослідницької практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань фінансових механізмів ефективного функціонування суб'єктів господарювання, фінансових установ; формування у них практичних професійних умінь та навичок виконання функцій економіста-фінансиста; поглиблення теоретичних знань у сфері фінансів, банківської справи та страхування...». Основні завдання цієї практики: ...вивчити організацію фінансової роботи, функції, завдання фінансових</p>
--	--	---	--

		<p>внесення змін до ОП та навчального плану; за результатами опанування освітніх компонент здобувачами вищої освіти здійснювати анонімне їх анкетування з метою забезпечення якості вищої освіти за ОП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</p> <p>ОП в цілому узгоджена із якісними характеристиками за підкритеріями 4.1-4.5. Враховуючи певну узгодженість за підкритеріями 4.1 та 4.4, доцільним є обговорення з усіма стейкхолдерами процесу оновлення змісту освіти на основі найновіших досягнень і сучасних практик у галузі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Освітня діяльність за цією програмою загалом відповідає Критерію 4 з недоліками, що не є суттєвими.</p>	<p>служб.....ознайомитися із формами, змістом, періодичністю фінансової звітності, організацією інформаційного забезпечення поточної та оперативної фінансової роботи на підприємстві; здійснити комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства ..». Базами практики можуть бути:.. державна фінансова інспекція, фінансові відділи, фінансові установи – комерційні банки, інвестиційні фонди ...» тощо. Науково-педагогічна практика. «.. проходять на кафедрах ТНТУ або в коледжах-структурних підрозділах ТНТУ..», «...керівник практики від кафедри економіки та фінансів видає здобувачу вищої освіти документи, необхідні для проходження практики на підприємстві». Переддипломна практика для 076 розроблена одночасно для студентів двох спеціальностей 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» всіх форм навчання. По тексту метод розробки наявні недоречності, як то 076 «Фінанси, банківська справа та страхування». Потребує ретельного перегляду зазначені ОК з урахуванням предметної області ОП. Враховуючи перераховані недоліки вважаємо, що виявлені недоліки можна усунути протягом одного року</p>
--	--	---	---

<p>Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність</p>	<p>Рівень В</p>	<p>Контрольні заходи, незалежно від форми (екзамен, залік, диференційний залік, ректорський контроль, модуль), заздалегідь оприлюдненні в силабусах та Положенні про організацію освітнього процесу в ТНТУ ім. І.Пулюя (наказ №4/7-340 від 21.05.2015р. із змінами від 25.06.2019, протокол № 6, затверджено наказом від 27.06.2019 №4/7-622). Це дає змогу здобувачам до вступу на ОП чи перед початком семестру сформувати собі певні орієнтири щодо навчання, а також ефективно побудувати свій процес самопідготовки, щоб підійти до певного виду контрольного заходу максимально готовим. Також дане завдання здобувачам полегшує система дистанційного навчання Atutor, де все додатково освітлюється. Ще одною сильною стороною є система антиплагиату Strikeplagiarism.com, та Положення про недопущення академічного плагіату в ТНТУ ім.І.Пулюя, що доводить роботу ЗВО у напрямку забезпечення академічної доброчесності.</p> <p>В деяких силабусах не цілком зрозуміло з чого складається підсумкова семестрова оцінка/підсумковий контроль, що може дещо дезорієнтувати здобувача під час формування процесу самопідготовки. Також не зазначено яким положенням регламентується порядок оскарження та розгляду апеляцій атестації в Положенні про оцінювання здобувачів вищої освіти ТНТУ ім.І.Пулюя зі змінами від 21.05.2019р., протокол №5 затверджено наказом № 4/7-524 від 05.06.2019 р. та зі змінами від 31.10.2019 р., протокол №9 затверджено</p>	<p>Рівень В</p>	
---	------------------------	--	------------------------	--

		<p>наказом № 4/7-970 від 01.11.2019 р. (пункт 6.4). І той факт, що атестація не базується на всіх ПРН, є вагомою слабкою стороною. ОП в цілому узгоджена із якісними характеристиками за підкритеріями 5.1-5.4. Враховуючи певні неточності за підкритеріями 5.1 та 5.3, освітня діяльність за цією програмою загалом відповідає Критерію 5 з недоліками, що не є суттєвими.</p>		
<p>Критерій 6. Людські ресурси</p>	<p>Рівень А</p>	<p>В рейтингову систему оцінювання якості роботи факультетів і кафедр університету введено індикатор вебметричних показників, який враховує результати інформаційного наповнення та просування веб-ресурсів структурних підрозділів університету (https://docs.tntu.edu.ua/base/document?id=331, п.2.7). Гарним стимулом для покращення академічної та професійної кваліфікації викладачів є зазначення під час укладання контрактів з ними конкретних завдань на період дії контракту (написання підручників, монографій, статей, зокрема у Scopus і Web of Science тощо). Гарною практикою, запровадженою в університеті є надання можливості кафедрам розпоряджатися частиною коштів, що надходять від здобувачів вищої освіти, як плата за навчання. Кафедри можуть за рахунок цих коштів відряджати викладачів на конференції, підвищення кваліфікації/стажування, покращувати матеріально-технічне забезпечення кафедри, що також впливає на забезпечення якості освіти. Крім наукового стажування, більшість НПП проходять ще й педагогічне стажування у ЗВО-партнерах за кордоном.</p>	<p>Рівень В</p>	<p>Для досягнення визначених ОП 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. цілей та програмних результатів навчання слід активізувати діяльність викладачів з написання публікацій у фахових виданнях, монографій, підручників, посібників та розробки іншої методичної літератури з дисциплін Навчального плану ОП 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Аналіз доробку викладачів, що задіяні до викладання дисциплін ОП 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність підтверджує відсутність або дуже малу кількість подібних наукових та методичних розробок за цією ОП. Переважна кількість публікацій та методичних розробок пов'язана зі спеціальністю 072 «Фінанси». Зокрема, у бібліотеці університету не представлено жодної розробки з 23 робіт викладача Криськова А. А. із 42 розробок викладача Кудлак В. Я., така ситуація спостерігається і у викладачів Мариненко Н. Ю. Маркович І.Б. Тимошик</p>

		<p>ОП в цілому узгоджена із якісними характеристиками за підкритеріями 6.1-6.6. Освітня діяльність за цією програмою відповідає Критерію 6. На думку експертів в ЗВО створена дієва система мотивації НПП до саморозвитку і стимулювання розвитку викладацької майстерності. Недоліків за Критерієм 6 не виявлено.</p>	<p>Н.С. У викладача Химич І.Г. наявні лише 5 розробок із 105 праць які б мали відношення до ОП 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Потребує доопрацювання силабусів із дотриманням вимог до таких методичних розробок Особливу увагу слід приділити підвищенню кваліфікації викладачів і зокрема на провідних підприємствах не тільки України та за кордоном. Проведений аналіз інформації розміщеної на сайті кафедри за посиланням «Підвищення кваліфікації» засвідчив, о переважна кількість викладачів, які беруть участь у підготовці здобувачів вищої освіти з ОП 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність проходили стажування в університеті на інших кафедрах, зокрема: Кудлак Віталій Ярославович (Тернопільський національний економічний університет, кафедра економіки підприємств і корпорацій, 17.11.2014 р. – 19.12.2014 р.; стажування; довідка №480 від 20.11.2014р.), Маркович Ірина Богданівна (Тернопільський національний економічний університет, кафедра фінансів суб'єктів господарювання і страхування, 01.04.2014-30.04.2014; стажування; довідка №126-33/1257 від 16.05.2014 р.), Химич Ірина Григорівна (Тернопільський</p>
--	--	--	--

				<p>національний технічний університет ім. І. Пулюя., 2014 р. спеціальність: фінанси і кредит, кваліфікація: спеціаліст з фінансів і кредиту; підвищення кваліфікації; Диплом 12 ДСК №271221 від 30.06.2014 р). Бажано передбачити проходження стажування на спільних підприємствах, торговельних мережах, біржах тощо. Підвищення академічної та професійна кваліфікації викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечить досягнення визначених ОП 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. цілей та програмних результатів навчання. Зазначене не може вважатися суттєвим недоліком, однак, потребує відповідної уваги з боку НПП, які забезпечують ОП.</p>
<p>Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси</p>	<p>Рівень В</p>	<p>Створене в ТНТУ ім. І.Пулюя освітнє середовище і наявна матеріально-технічна база сприяють організації і реалізації освітнього процесу за ОП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Фінансове, матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення є достатнім та сприяють досягненню цілей, завдань та ПРН за ОП. Здобувачі вищої освіти отримують у повному обсязі освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціально-психологічну підтримку. Серед здобувачів вищої освіти проводиться опитування щодо виявлення рівня задоволеності якості освіти. Науково-технічна бібліотека забезпечена</p>	<p>Рівень В</p>	

		<p>обмеженою кількістю фахових періодичних видань з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Відсутність пандусів, дещо ускладнює реалізацію права на освіту людей з інвалідністю. Результати опитування здобувачів вищої освіти щодо виявлення рівня задоволеності освітнім середовищем, матеріально-технічним та навчально-методичним забезпеченням рекомендується здійснювати в розрізі ОП. В цілому ОП узгоджена із якісними характеристиками за підкритеріями 7.1-7.4. Враховуючи певну узгодженість за підкритеріями 7.5 та 7.6, доцільним є створення умов для реалізації права на освіту особам з особливими освітніми потребами, а також інституційної формалізації процедур та цілісної політики вирішення конфліктних ситуацій (конфлікт інтересів, сексуальні домагання, дискримінація, корупція). Виявлені недоліки щодо обмеженості кількості фахових періодичних видань з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності у науково-технічній бібліотеці компенсується публікаціями НПП, що представлені зокрема в силабусах; відсутності пандусів; не виокремлення у результатах опитування здобувачів вищої освіти за ОП щодо виявлення рівня задоволеності освітнім середовищем, матеріально-технічним та навчально-методичним забезпеченням є не суттєвими. В цілому освітнє середовище і наявна матеріально-технічна база сприяють організації і реалізації освітнього процесу за ОП «Підприємництво,</p>	
--	--	---	--

		торгівля та біржова діяльність».		
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	Рівень В	В ТНТУ ім. І.Пулюя дотримуються процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм, до яких залучаються здобувачі вищої освіти та представники студентського самоворядування, академічна спільнота, представники Експертних рад роботодавців, з урахуванням рекомендацій яких сформована внутрішня система забезпечення якості вищої освіти. Також на етапі реалізації ОП проводиться опитування здобувачів вищої освіти, результати яких презентуються на засіданні вченої ради університету. В процесі залучення здобувачів вищої освіти до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості рекомендується періодично проводити фокус-групи і включати представників здобувачів вищої освіти до груп розробників ОП із зазначенням їх у групі розробників. У відомостях про самооцінювання ЗВО зазначено, що ОП введена в дію лише з 01.09.2019 р. наказом №4/7-782 від 05.09.2019 р., однак випуск здобувачів передбачається у 2019-2020 н.р. В цілому, ОП має значний рівень узгодженості із якісними характеристиками за підкритеріями 8.1, 8.2, 8.3, 8.5, 8.7. Певні незгодженості стосуються підкритеріїв 8.4 та 8.6, оскільки ОП реалізується вперше, відповідно зауважень попередніх акредитаційних експертиз не було як і випуску здобувачів не відбувалось, проте у ЗВО створене підґрунття для отримання інформації щодо карерного	Рівень В	

		<p>шляху випусників. Також слід зазначити, що дійсно здобувачі вищої освіти залучаються до процесу перегляду освітніх програм в ТНТУ ім. І. Пулюя, проте рекомендується запрошувати їх, як роботодавців, на засідання кафедри при розгляді цих питань, включати їх до складу розробників, а не просто формалізувати їх участь у цьому процесі лише підписом ОП (підкритерій 8.2). В цілому внутрішнє забезпечення якості ОП і наявні методи і підходи до організації взаємодії із роботодавцями та іншими стейкхолдерами дозволяють якісно реалізувати всі освітні компоненти та досягати зазначених цілей і ПРН за ОП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».</p>		
<p>Критерій 9. Прозорість та публічність</p>	<p>Рівень В</p>	<p>ЗВО забезпечує свою публічність шляхом стабільного ведення офіційної веб-сторінки, так і сторінок в соціальних мережах. На сайті ЗВО є прямий доступ до нормативно-правових актів, котрими регулюється їх діяльність. Також окремо від сайту ЗВО діє сайт кафедри, де розміщені всі необхідні для здобувачів і забезпечення освітнього процесу документи, силабуси тощо. Відсутність в опублікованому проекті ОП тексту, котрий би свідчив, що розглядаються зміни до неї, а не нова освітня програма. Також в Положенні про порядок розроблення, затвердження, моніторингу та припинення освітніх програм Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (наказ №4/7-965 від 01.11.2019 р.), не регламентовано, як юридично</p>	<p>Рівень В</p>	

		<p>відображаються зміни в ОП, а також де вони мають бути зафіксовані. ОП в цілому узгоджена із якісними характеристиками за підкритерієм 9.1 та 9.3. Проте під час аналізу критерію 9.2 виявлено відсутність громадських обговорень та таблиці пропозицій, що є недоліком, котрий варто врахувати в майбутньому. Також по підкритерію 9.2 не було зазначено, що даний проект ОП є змінами до ОП 2018 року. Також в критерії 9.3 виявлені неточності, але вони не несуть вагомого характеру.</p>		
<p>Критерій 10. Навчання через дослідження</p>	X	X	X	X

4. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

У цьому розділі на основі звіту експертної групи та висновків ГЕР резюмуються рекомендації стосовно подальшого удосконалення освітньої програми, включаючи пропозиції щодо усунення виявлених під час акредитації недоліків.

Для усунення виявлених під час акредитації недоліків необхідно:

1. Згідно відомостей про самооцінювання вперше ОП для другого (магістерського) рівня вищої освіти за даною спеціальністю було розроблено у 2016 році (протокол вченої ради №7 від 26.04.2016). Після затвердження та введення в дію МОН України стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (від 10.07.2019 р. № 961), її оновлено та приведено у відповідність до нього. Початкова редакція ОП 2018 року відсутня у поданих документах до Нацагентства, а також на сайті ЗВО та кафедри, про що не було зазначено експертною групою. При цьому, подана до розгляду ОП, затверджена 2019 роком, відповідно до висновку експертів, була переглянута у зв'язку із введенням в дію наказом №961 від 10.07.2019 р. Стандарту вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Процедура перегляду та внесення змін до ОП документально підтверджена (на засіданні кафедри економіки та фінансів від 25.07.2019 р. протокол № 16 розглянуто рекомендації Експертної ради роботодавців і внесено зміни до освітньої програми), однак, у тексті ОП відсутні будь-які додаткові пояснення та відповідні зміни, на які посилаються, як експерти у звіт, так і ЗВО у самоаналізі. Потребує уточнення (роз'яснення) наявності у справі ОП, що була затверджена у 2019 році, без посилань на попередні ухвалені варіанти цієї ж освітньої програми.

2. Відповідно до частини першої пункту 4 Статті 10 ЗУ «Про вищу освіту» «Заклад вищої освіти на підставі відповідної освітньої програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.» Не зрозуміло чому разом з ОП подано «Робочий» навчальний план? Цей документ потребує відповідного оформлення, а саме, не тільки зміни відповідної назви документу (з Робочого на Навчальний план), а також обов'язкового зазначення дати його затвердження біля підпису ректора.

3. В Положенні про порядок розроблення, затвердження, моніторингу та припинення освітніх програм ТНТУ ім. І. Пулюя (наказ №4/7-965 від 01.11.2019 р., <https://docs.tntu.edu.ua/base/document?id=466>), в ЗВО не регламентовано як саме відображаються зміни, які вносяться до ОП, разом з тим пунктом 4.1 передбачено, що ОП може бути закрита за умови «Зміни у нормативних документах, що регулюють питання змісту освіти за відповідною спеціальністю, у тому числі прийняття нових освітніх та професійних стандартів вищої освіти України». За таких умов доцільно, або внести доповнення до Положення про порядок розроблення, затвердження, моніторингу та припинення освітніх програм ТНТУ ім. І. Пулюя щодо механізму внесення змін у ОП, та здійснити відповідні зміни до ОП 2018 року або ОП 2018 року повинна бути закрита, а студенти, що навчались за ОП 2018 року повинні завершити своє навчання. Підставою завершення ОП є введення Стандарту вищої освіти зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

4. Відповідно до Положення про опитування учасників освітнього процесу в Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя - наказ №4/7-962 від 01.11.2019 р. <https://docs.tntu.edu.ua/base/document?id=464> п. 3.1.2. Опитування

здобувачів вищої освіти здійснюється методом анкетування з використанням друкованих анкет і опрацьовується в електронному форматі з використанням платформи дистанційного навчання Atutor. Рекомендовано проведення анкетування без використання друкованих анкет та передбачити можливість відслідкувати результати такого анкетування в розрізі окремих ОП. Узагальнені дані, що відображаються у звітах відділу управління якості університету не дають змогу проаналізувати отримані результати саме у розрізі конкретної ОП.

5. Програма вступного фахового випробування для здобуття освітнього ступеня «Магістр» розроблена для здобувачів, що планують здобувати освіту за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальностями 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 073 «Менеджмент» із спеціалізацією «Управління інноваційною діяльністю», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Управління та адміністрування», а тому врахування особливостей ОП, за таких умов, на нашу думку, є сумнівним. Рекомендуємо розробити програму вступного фахового випробування для здобуття освітнього ступеня «Магістр» 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» окремо.

6. Гаранту ОП та проектній групі рекомендується включити до програмних результатів навчання ПРН6 «вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність», що відповідає затвердженому Стандарту вищої освіти зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

7. Запропонувати внесення змін до Положення про порядок розроблення, затвердження, моніторингу та припинення освітніх програм Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (наказ №4/7-965 від 01.11.2019 р.) та юридично зафіксувати можливість удосконалення акредитованих ОП шляхом внесення поточних змін пов'язаних із зміною нормативно-правової бази, ситуації на ринку праці тощо. Подібний механізм спростиє процедуру внесення таких змін і забезпечить поточне оновлення та удосконалення ОП.

8. Наданий «Робочий» навчальний план не відповідає освітній програмі, а саме в розрізі семестрів (в ОП зазначено 1, 2, 3 семестр, а в навчальному плані - 9, 10, 11 семестри, а також курс має бути 1, 2, а не 5, 6). В початковому плані відображена система поділу освітніх компонент на змістовні блоки, але вона не відображена в ОП. В процесі підготовки ОП та Навчального плану врахувати діючі вимоги МОН України (листі МОН №1/9-239 від 28.04.2017 р.), Національного агентства забезпечення якості вищої освіти, а також Положенню про порядок розроблення, затвердження, моніторингу та припинення освітніх програм ТНТУ ім. І. Пулюя від 01.11.2019 р.

9. Потребує ретельного перегляд ОП стосовно предметної області та забезпечення навчального процесу і практичної підготовки. Недоліком, слід також вважати забезпечення ПРН вибірковими дисциплінами, що звужує можливості формування індивідуальної траєкторії здобувачів вищої освіти. Можливості переглянути новий варіант плану та ОП немає, ця інформація на момент складання висновку відсутня.

10. При побудові структуро-логічної схеми не порушувати логіки навчання і викладання дисциплін, а саме вивчення ОК5 (Фінансовий менеджмент у сфері бізнесу) передує ВБ5 (Звітність підприємства), що змушує здобувача вибирати саме її, оскільки він не може без опанування цієї компоненти приступити до вивчення нормативної ОК. Така ж ситуація присутня у ВБ8, котра передує вивченню ОК6. В ОП не включено 6 ПРН згідно затвердженого Стандарту вищої освіти за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (врахувати технічну помилку у Стандарті стосовно ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. та відповідного ПРН Вміти

розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність).

11. Рекомендовано доповнити профіль ОП відсутніми пунктами «Мета освітньої програми» та «циклу /рівня від повідно до НРК України, FQ-EHEA та EQF-LLL. Потребує обґрунтування доцільність ОК1 (Демократія: від теорії до практики), ОК3 (Педагогіка та етика професійної діяльності), ОК6 (Науково-дослідницька практика) та ОК8 (Науково-педагогічна практика) у контексті цілей ОП. Також підлягає сумніву відповідність предметній області ОК6 «Науково-дослідницька практика», а саме це відображено у «Методичних рекомендаціях з організації проходження науково-дослідницької практики та написання звіту для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальностей 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», в меті котрої фігурує тільки спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування, а спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність відсутня.

12. Аналогічно підлягає сумніву відповідність предметній області ОК6 «Переддипломна практика», що відображено у Вступі до «Методичних рекомендацій з організації проходження переддипломної практики та написання звіту», де зазначено наступне: «В даній програмі наведено мету, завдання, структуру переддипломної практики, а також методичні рекомендації щодо питань організації, проведення та підведення підсумків практики магістрів спеціальності 076 «Фінанси, банківська справа та страхування». Рекомендовано переглянути види практик, відповідне методичне забезпечення з метою відповідності предметній області ОП 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

13. Забезпечити можливість формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів вищої освіти прибравши розбіжності між ОП та навчальним планом, які порушують Закон України «Про вищу освіту» в частині статті 10, пункту 4 та чинне Положення про організацію освітнього процесу в ТНТУ ім. І.Пулюя (наказ №4/7-340 від 21.05.2015р. із змінами від 25.06.2019, протокол № 6, затверджено наказом від 27.06.2019 №4/7- 622), зокрема пункт 4.4, де зазначено, що навчальний план має розроблятися на основі ОП.

14. В навчальному плані по ОК передбачено самостійну роботу студентів, проте гаранту ОП та НПП варто більше уваги приділити завданням для самостійного опрацювання здобувачами, передбачивши їх у силабусах.

15. На перспективу розглянути можливість створення умов для впровадження дуальної форми освіти за ОП 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

16. Переглянути логіку викладання певних дисциплін в структурно-логічній схемі. Доопрацювати зміст ОП, щодо відповідності предметній області спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, а також звернути особливу увагу на те, що методичне забезпечення ОК. В частині досягнення ПРН посилити ОП освітніми компонентами, що стосуються торгівлі та біржової діяльності. Привести форму ОП у відповідності до бланку, котрий регламентований Листом МОН та внутрішнім положенням.

17. З метою врахування особливостей цієї ОП розробити Програму вступних іспитів для ОП 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

18. Долучитися до розробки та узгодження знаходяться правила та процедури визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які будуть доступними для всіх учасників освітнього процесу в ТНУТ ім. І.Пулюя. Запропонувати та затвердити форму документу про результати у неформальній освіті і шкали оцінювання.

19. З метою сприяння досягненню заявлених у ОП цілей та ПРН, дотримання студентоцентрованого підходу та відповідності принципам академічної свободи, рекомендується: використовувати більш ефективні методи навчання для різних освітніх компонент (кейс-стаді, бізнес-симуляції, тренінги, ділові ігри у т.ч., що викладаються

фаховою іноземною мовою) для досягнення ПРН; звернути увагу на дотримання кворуму на засіданнях кафедри при обговоренні питань, зокрема внесення змін до ОП та навчального плану.

20. Розробити механізм оскарження та розгляду апеляцій атестації здобувачів вищої освіти та процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації ОП 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

21. Ініціювати встановлення пандусів біля корпусу університету у зручному і видному місці для створення достатніх умов для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються на ОП 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Підсумки

Виходячи із викладеного, галузева експертна рада рекомендує Національному агентству прийняти рішення про:

<◇ акредитацію ОП з визначенням «зразкова»

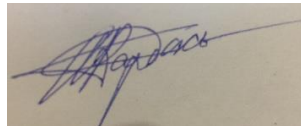
<◇ акредитацію ОП

<+> умовну (відкладену) акредитацію ОП

про подання Національному агентству обґрунтованої пропозиції щодо призначення повторної акредитаційної експертизи

<◇ відмову в акредитації ОП

Голова ГЕР 07

A rectangular area containing a handwritten signature in blue ink, which appears to read 'A.V. Bardas'.

А.В. Бардась